

АБОНАМЕНТЪ:

За България год. 20 л.
6 м. 12 л.
За странство . 40 л.

Единъ брой 20 стот.

ДОБРУДЖА

Органъ на Централния Добруджански Народенъ Съвѣтъ

ЗА ОБЯВЛЕНИЯ
се плаща по споразумение.
Адресъ:
ул. „Левски“ № 16
Телефонъ № 196
Излиза
сряда и събота.
Ръкописи не се връщатъ.

Съдбата на училищата и черквите въ Добруджа.

Централниятъ Добруджански Народенъ Съвѣтъ на 4 т. м. е утвърдилъ до Командующия Съглашенскитъ войски въ България и пълномощния Министъръ на Сѣверо-Американскитъ Съединени Шати слѣдната телеграма:

„Ромжискитъ власти забраняватъ отварянето на българскитъ народни училища, които съществуваша прѣзъ миналата учебна година въ Южна Добруджа. Около 240 български първоначални училища въ селата сж закрити вече и учителитъ пропѣдени. На 2 септември т. г. ромжискитъ власти въ Добричъ затворили българската непълна гимназия въ града и три първоначални училища, заели училищнитъ здания и всички училищни покжщини и помагала. Повече отъ 25,000 български дѣца въ Южна Добруджа сж насилнически мѣрки се заставятъ да постѣпятъ въ ромжискитъ училища, въпрѣки молбитъ и протеститъ на тѣхнитъ родители, които искатъ да учатъ дѣцата си на своя роденъ езикъ. Въ единъ моментъ, когато конференцията на мира прави благородни усилия да осигури черковно-училищнитъ права на малцинствата въ всички държави на Изтокъ, ромжиската власть отказва на българското население въ Добруджа да се учи и моли на своя роденъ езикъ и съ насилia се мѣчи да го денационализира. Централниятъ Добруджански Народенъ Съвѣтъ протестира противъ това поведение на ромжиската власть и моли Ваше Прѣвъзходителство да направите потребнитъ разпорѣждания да се отворятъ всички български училища, които съществуваша прѣзъ миналата година въ Добруджа, да се повърнатъ всички имоти и покжщини, взети отъ ромжискитъ власти и да не се правятъ никакви прѣчки на българскитъ учители тамъ“.

Д-ръ И. С. Кюстенджалиевъ.

Апология на прѣстѣпността.

Като по даденъ знакъ — и безспорно по дадена заповѣдь — букурещката преса прѣстана да пише за безчинствата и прѣстѣпленията, които ромжиската власть върши въ южна Добруджа. До скоро проникваша отъ тамъ въ ромжиския печатъ свѣдѣния за неправди, които върши въ южна Добруджа едно чиновничество и жандармерия, които нищо не свързва съ мѣстното население и които ненавиждатъ това население; чиновничество и жандармерия, които и въ самата Ромжия никога не сж били образецъ на честностъ и изправност. Неправдитъ бѣха масови, грамадни по размѣръ, по жестокостъ, по безплезеностъ. Ромжиската власть въ южна Добруджа вършеше — нека ни се позволи да употребимъ израза — истински прѣстѣпления. И тоя изразъ не е нашъ, той е на ромжиската преса. До тамъ стигнаха работитъ, щото единъ вѣстникъ, който никога не е ималъ слабостъ къмъ българитъ, националистическата „Епока“ изрази възмущението си въ една статия, която ще остане, за честь на ромжиската преса, като единъ моментъ на порицание самозабравата и прѣстѣпността на ромжиската администрация и жандармерия въ южна Добруджа.

Надѣвахме се, че това може да бѣде начало на едно поправление. Веднажъ констатирано злото, надѣвахме се, че самото обществено мнѣние въ Ромжия ще наложи отстранение на провиненитъ и че нова ера на миръ, на твърда, но справедлива власть ще се установи въ Добруджа, докато присѣдатъ на парижката кон-

ференция повърне свободата на тоя български край. Но надеждата ни произлязаше отъ прѣкомѣрното ни желание да видимъ Добруджа спокойна, отдадена на спокойна работа, да видимъ бѣжанцитъ я завърнали се по домоветъ си, да видимъ грабежтъ, изтезанията, обезлюдването прѣстѣнали. Въ това си желание, обаче, ние сме си създавали само илюзии, плодъ на добри желания.

Вмѣсто онова, което очаквахме, гласътъ на критиката замлъкна. Статията на „Епока“ прѣмина въ мълчане; тя не бѣ дори опровергана, за да не се вдигне шумъ въ ромжиската преса около режима въ Добруджа, а сама „Епока“ побърза да поправи поведението си съ редъ комплименти по адресъ на ромжиската жандармерия и съ една статия за бѣдната съдба на Добруджа. Разкриваша се грозни афери отъвѣдъ Дунава, но за режима въ Добруджа — ни дума. Но това бѣше само първата стѣпка.

Постепенно се започна нова тактика, тая на насѣскване, на гонения противъ българския елементъ въ Добруджа. Населението тамъ е мирно и трудолюбиво до упоритостъ. Само по неговата собствена инициатива южна Добруджа е земеделски рай, безъ педя необработена или изоставена бѣла полза земя. Самъ окръжниятъ управител на Добричски окръгъ прѣзъ 1914—1916 г., който днесъ е главенъ секретаръ на министерството на вътрѣшнитъ работи въ Букурещъ, въ своя докладъ за 1916 г. възхваляваше прѣдаността къмъ труда, уважението къмъ законитъ, строгитъ прави на българитъ отъ

южна Добруджа. Но това население, понеже е българско, трѣбва да се разори на всѣка цѣна.

И за да се обезлюди Добруджа отъ българи, тѣзи хвалени до вчера хора днесъ сж обявени за прѣстѣпници, които трѣбва да бѣдатъ поставени извънъ законитъ. Тѣмъ се приписватъ истински чудовищности тогава, когато тѣ сж доведени съ всички срдства до отчаяние и до самозащита и то, когато почти всичко онова, което имъ се приписва, е плодъ на измислици или на устроена отъ самата власть работа. „Универсулъ“ отъ 4 т. м. излиза за да даде знака за тая нова тактика, която насочва къмъ гонения противъ българщината. Той обявява „война безъ милостъ“ надъ всичко българско, което нарича съ общото име „негодници“. И той лансирва толкова измислици, щото ни прави да не можемъ да разберемъ, до гдѣ е въ състояние да стигне ксенофобията, която процѣтява въ Ромжия. Не сме само ние, които осждаме поведението на ромжискитъ власти въ Добруджа, както и не само нашето добруджанско население страда отъ практиката на ромжиската администрация и жандармерия. Това става въ всички области, гдѣто е стѣпилъ тѣхниятъ кракъ, това се видѣ и сега въ Унгрия. Трѣбваше нотитъ на конференцията да напуснатъ спокойния тонъ на дипломатическия езикъ и да заговорятъ остро, за да спратъ едно злѣ, ако и старателно маскирано прѣстѣпление. Въ Добруджа нѣма кой да се застъпи, за да тури край на ромжискитъ неправди и незаконности. И, чувствувайки се всеилни, ненаказуеми, властитъ изпадатъ до тамъ, щото едва ли не обявяватъ извънъ закона всичко българско.

Прѣстѣпленията, които ни се съобщава, че върши ромжиската власть, особено въ южна Добруджа, сж безкрайни. И, вмѣсто порицание, нейнитъ органи срдчатъ само награда и насърчение. Пресата, това огледало на общественото мнѣние на една страна, се явява въ Ромжия не като възпитателъ, а като истински застъпникъ и насърчителъ на прѣстѣпността у една самозабравила се власть.

Като признакъ на гнилоостъ, която не може да изтрае дълго, като прѣдвѣстие на една необходима промѣна къмъ добро ние отбѣлзваме това падение на ромжиската преса.

Какъ поправятъ своитъ прѣгрѣшени?

За да помогнатъ на населението отъ сѣверна Добруджа, което пострада прѣзъ врѣме на войната благодарение на лошитъ съвѣти и заповѣди на ромжиската власть, която го застави да се изсели даже и тогава, когато нѣмаше военни съображения за това, сега ромжискитъ му раздавали добитъкъ и сѣчива „реквизирани“ отъ Унгрия, и храни за постѣтъ, тоже „реквизирани“ отъ южна Добруджа.

Едно официално опровержение.

Напоследѣкъ въ нѣкои парижки вѣстници се появи една телеграма отъ Солунъ, споредъ която, гръцки параходи заловили близу до нашия бѣломорски брѣгъ мини, които били изработени въ българския воененъ арсеналъ.

И тоя съобщение е едно отъ многобройнитъ измислици, чрезъ които гърцитъ се стремятъ да компрометиратъ нашата кауза, особено сега, когато се рѣшава въпроса за владѣнието на бѣломорския брѣгъ.

Дирекцията на печата е упълномощена да заяви, че българскитъ воененъ арсеналъ не е фабрикувалъ и не фабрикува мини; нито пъкъ имае необходимитъ уреди за поставянето имъ. Освѣнъ това, поставянето на мини не е могло да остане незабѣлвано отъ съглашенскитъ военни власти, които сж разположени по цѣлия бѣломорски брѣгъ.

Българското правителство е изпратило до командувачия Дунавската армия и съюзнитъ войски въ България, генералъ Клоделъ, нота,

сж който иска да се направи по този въпросъ анкета, която несъмнено ще докаже всичката невѣрностъ и прѣднамѣреностъ на поменатото гръцко съобщение.

Блокчета удобни за бѣлѣжници по бирарии, кръчми и кафенета, се намиратъ въ голѣмо количество въ печатница „Гутенбергъ“ — София, улица „Бенковски“, 22.

Положението.

Австрийският мир вече е подписан. При всичките хезитации на някои от наследниците на Хабсбургската монархия, особено относително въпроса за покровителството на инородните населени, всичките условия са били най-после приети.

Сега е реда на мира с България. Телеграмите, обаче, които пристигат, не дават възможност да се каже с положителност, каква е съдбата, която ни готви конференцията — дали това е мир, който налага победители, или же се урежда едно трайно положение за отношенията между всички балкански народи.

Условията, може би, са вече връжени. Тъ не са още известни.

Сърбия не искала да склони, щото „малцинствата“ от териториите придобити след 1913 год., т. е. Македония и още някои, да се ползват с никакво покровителство от страна на лигата на народите. Нейното становище, обаче, не било уважено, тъй като договорът от 1913 г. не бил никога ратифициран от великите сили. Но тоя минимум от права, които се признават на „меншинствата“, и чието приложение ще зависи от твърд много бждащи условия, далече не дават онова, за което македонското население се е борило от десетилетия.

По въпроса за Добруджа още не е известно нищо. Според едно мнение, което се изказва, както в „Танъ“, така и в някои италиански вестници, изглеждало, че се намира за невъзможно да се застави една съюзна държава да отстъпи част от своята територия. Въпросът следвало да остане да се разреша между България и Ромъния. Очаквало се мнението по тоя въпрос на Съединените Щати.

А между това, какво миролюбиво разрешение готви Ромъния, се вижда от трагичните съдбини, които се получават от южна Добруджа.

Ромънското правителство се старее с укази — закони да наложи избирателни закони в Бесарабия и Буковина, които да обезпечават неговото влияние в изтръпния живот на тия области. Но в тоя си стремеж то среща решително съпротивление от страна на местните политически групи.

Така, от Бесарабия протестират против разпоредбата, според която, държавните чиновници могат да бждат избрани за депутати и сенатори, а социалистът Грингорович, от името на всички социалистически фракции в Букурещ, е протестирал против избирателния закон, който ромънското правителство иска да наложи с изненада.

Каквито усилия и да се полагат, в България ромънски парламент ще има надмощие представителите на новите области, броят на които, вкупом взети, надминава значително тези от стара Ромъния. Докато Ромъния ще има 230 депутати, Бесарабия дава 96, Буковина 27 и Трансилвания 178, значи 230 срещу 301.

Какъ това ще се отрази върху политическото развитие на страната, още не може с положителност да се каже. Трансилвания, която е една селска здрава демокрация, ще даде едновременно много шовинистични елементи. Буковина и Бесарабия, с много по-пестро етнически население, ще даде по-решително демократични елементи. В Трансилвания братиянизмът ще има повече привърженици, а в Буковина и Бесарабия се ползват за сега с по-голяма популярност Флондор,

Стере, Йорга и др. Всеобщото избирателно право, колкото тенденциозно и да бжде приложено, силните и културни инородни етнически групи ще подорват старите политически права на страната. Старите партии ще трябва, или да се нагодят към новите условия, или да отстъпят място на нови групировки, каквито вече се очертават.

Животът в Добруджа.

Георги Добрев (пристигнал сега в Варна) от с. Долно-Чамурлий, околия Коджешка, който, поради това, че домакинството му е било съединено от ромъните, отива в с. Татар-Сутчук, околия Балчик, близо до Каварна, заедно с семейството си, за да се пръптата. Жандармският шеф, починал да го пръсплъз извънредно много и на 24 август и. г., когато бил отишъл в гр. Канарна, е бил хванат и веднага арестуван, без да е в никакъв виновен. На другия ден (понеделник), по три часа сл. обяд той сполуча да избяга от затвора. Веднага почнали да го дирят из цялия град. Виждайки опасността, той се скрива в една къща, но бил намърсен. Той излиза отгоре на покрива на къщата, стреляла върху него, но не могли да го ранят. Скача от покрива и пръз дворища и плетове излиза на край града. Осемте души, които го гонели, стреляли около 40 куршума по него, но без резултат. На другия ден жена му е била арестувана и държана два дена, бита и най-после пусната.

Сжщо като в Добруджа

В Кохулъ (Бесарабия) е бил арестуван началника на тайната полиция, който си Апостолеску, обвинен, че е извършил кражби и вземал рушвети.

Той обвинявал състоятелни хора в болшеизъм, арестувал ги и послъ ги освобождавал срещу значителни суми. Правил и обиск из къщите, като задигал пари, украшения, скъпоценности. Най-после, при всичките усилия на окр. управител да прикрие работата, всичко се разкрило.

Апостолеску има и в Добруджа. Само че тука ги обвиняват хората, че били не болшевики, а... българи, и само за това им пръстжпление ги арестуват, бият, гонят, ограбват. Но у нас, в Добруджа ги остават ненаказани.

„Чети“ в южна Добруджа.

На един букурещки вестник съобщават от Силистра за сблъскване между ромънски жандарми и една чета от български комити, които ограбвали и убивали всички, които минавали пръз гората. Една потеря от жандарми сварила тази чета от разбойници в гората Кранова, до село Кюсе-Айдын, оградила ги и открила огън, на който тия отговорили, но побдени, разбъгали се като оставили на местото двама убити — шефът на четата Ганчу Желю Драганов, Йордаке Г. Лазаръ и тежко ранен Калчу Пенчу, заедно с 5 пушки, 5 палта и 950 патрона.

Ако действително се касе работата за една разбойническа чета, тогава хубаво е направено: пръстжпниците нямат право на съществуване, защото вредят на обществото. Но защо се прави капитал от това, че тези хора са българи? Йордаке Г. Лазаръ е едно чисто ромънско име, а при това пък пръстжпления стават по цялия свят.

Но, ако тези убити хора са били действително пръстжпници, това значи, че ги са вършили пръстжпления. Словоохотливата газета, която е узнала толкова подробно за онова, което са извършили жандармите, защо не съобщава нито едно от ограбванията и убийствата на убитите или въобще на четата?

Дали това не са невинни хора, които са си отивали по работата, или които, работили по полето или в гората, са кошували, или почивали в самата гора? Защото ги са били убити не в дълбочината на гората, а на

нейния край, защото потерата ги заблъзала, когато вървела по пътя, който минава край гората.

Дали това не са от ония селяни, които гоненията на жандармите правят да напускат домовете си и да се крият в гората, без никакви „пръстжпни“ намърнения, а просто за да се спасят от бой, от ангрия и от рушвети? Фактът, че ни един жандарм не е засегнат от стрелбата на „разбойниците“ и обстоятелството, че не се съобщава ни едно от пръстжпленията на „четата“, ни правят да се осъдим много сериозно върху истинността на онова, което ромънският вестник пише за станалото в гората. Всичките улики говорят, че пръстжплението се крие другаде, уви!

ХРОНИКА

За делегатите от втория Добруджански Народен Събор. Централният Добруджански Народен Съвет умолява всички г. г. делегати от втория Добруджански Народен Събор да съобщат точните си адреси на Централното бюро за подпомагане на бжжанците в гр. Варна. Ония от тях, които имат легитимации, издадени от бюрото, да съобщат. Не и датата на легитимациите си.

Агент-провокатори. От някои села край добруджанската граница съобщават, че там са се явили агенти на някакъв „добруджански комитет“ да основават дружества от бжжанците и да събират членски вноски от тях. Сжщит водили пръстжпни агитации против добруджанската народна организация, създадена от народните събори в Бабадаг. В днешните тежки и сждбоносни дни за Добруджа опитите на тия агент-провокатори, както и на ония, които са ги изпратили, да всъят раздори в редовете на добруджанската народна организация, заслужават най-остро порицание.

Съобщават ни от с. Куюджук съдата 6/9 1919 г. Сжщия ден додхоа 150 души войници с двама офицери, с три картечници, с 40 кола обоза, 10 сандъка патрони и бомби, столове, маси, 180 чували брашно и всички войници с по 4 бомби и по 200 патрона. Заставата е училището. От други три къщи изпъдиха семействата, за офицери да отгълно. Една подвижна кухня, 15 казани, много баки, формата на войнички и все италианска. Ангрия, бой. Картината става много по-ужасна от по-рано. Осемстотин души са потеглили от Добрич към юг по шосето Варна.

Убито от жандарми добруджанец. Около двадесет дена преди убитъ е бил в нивата си която е откъд границата, когато отишъл да я жени, жителя на село Крумово; Варненска околия Георги кръстев около 35 годишен. Ранен той не можел да се върне а стоял в нивата. На другия ден е намърсен бил от жандармите и ги го доубили.

Умоляват се ония работодатели, които имат нужда от работници, да съобщават това в бюрото за настаняване бжжанците от Добруджа в гр. Варна, като съобщават същевременно и условията, при които приемат работници.

Умоляват се всички ония, които познават Христо Райнов от село Мурсалжой, околия Добришка, който е служил в 69 пхотен полк, I-ва картечна рота, и преди известно време се е завърнал от плън и постжпил в някоя болница на лъчение, да съобщат на г. Юрданъ Иванов, живущ IV линия, № 19 в гр. Варна, ако знаят в коя болница е постжпил на лъчение, за да бжде това съобщено на майка му.

Тереза Ракетъ,

романъ от знаменития френски писател Емил Зола. Една извънредно покрътителна картина на пръстжпната любов. Издание на „МОДЕРНА БИБЛИОТЕКА“. Продава се в всички книжарници и будки в Царството. Цена 6 л.

ПОСЛЕДНИ НОВИНИ.

(Съобщения на Б. Т. Агенция).

За мира на балканите.

Париж 9 септември. (Телеграма на българската делегация.) В една заблужителна статия английското списание „Нейшън“, като отказва на всички балканци каквато и да било заслуга в егонистичното им поведение пръз войната, изказва опасението: да не би решението на конференцията за мира да се изродят в едно разпръдление на награди и наказания и се застъпва за едно разрешение на въпроса в пълна съобразност с принципа на народността, като се изключат всички стратегически съображения, защото, колкото по-слаби бждат в стратегическо отношение балканските народи, толкова повече ги ще си сътрудничат взаимно. Солун, Кавала и Цариград трябва да бждат свободни пристанища подъ закрилата на лигата на народите и желънопхитните линии, които водят за тях, трябва да бждат интернационализирани. „Нейшън“ смята, че при тези условия единственият задоволителен изход би бил единъ плебисцит, организиран от една напълно, безпристрастна власт подъ закрилата на европейски войски, следъ като се позволи на бжжанците и прогонените да се завърнат по домовете си. Резултатът на едно допитване до народа в Добруджа и Македония не подлежи на никакво съмнение: тези два провинции ще поискат да се присъединят към България. Но, ако силите не могат да дадат Македония на България, нека тя бжде обявена за независима провинция, управлявана от лигата на народите. Тракия представява други големи трудности, толкова повече, че там нито българите, нито гърците имат болшинство. Не трябва, обаче, да се забравя, че източната част е изобщо малко населена, особено следъ изгонването на българския елемент, докато западната част от 1913 г. насам се намира под българска власт; да се изгони българското управление ще бжде едно лекомислено дѣло, освънъ ако се докаже, че то е лошо или че в тези земи пръобладава друга народност. По липса на национален вердикт в Тракия, една обширна територия трябва да се даде на България, за да може тя да настани своите бжжанци. Ромъния, Сърбия, и Гърция осъществяват народните си въжделения. Българското племе има цѣнни качества: на работоспособност, търпение и организация; би било неразумно да му се откаже осъществяването и на неговите народни въжделения тогава, когато това се позволява на всичките му съседни.

Чехо-словаците напускат Париж.

Лионъ, 12 септември. (Радиотелеграма). Членовете на чехословашката делегация напускат Париж с специален влак. Бившият министър-председател Крамаржъ и министърът на финансите г. Бенешъ ще отпътуват пръз идущата седмица.

Срокът на югославянската делегация.

Лионъ 12 септ. Върва се, че срокът даден на югославяните да подпишат договора за мир с Австрия, ще бжде продължен, поради новите трудности, които югославянската делегация сръща вслѣствие министерската криза в Бѣлград. Освѣнъ това, делегацията не знае още, дали пълномощията ѝ са потвърдени.

Ромъните още не отговарят.

Лионъ 12 септ. Ромънската и югославянска делегация още не са съобщили, дали възнамъряват да подпишат договора. Срокът изтича утрѣ.

Българският договор не е още връжен.

Парижъ 12. септември (Радиотелеграма). — ... Датата (?) за връжване договора на българската делегация не е още опрѣдѣлена.

Бѣлжика на Б. Т. А. — От тази телеграма, чийто текст е много неясен, изглежда, че договорътъ още не е връжен на нашата делегация.

Печатница „Гутенбергъ“, София.